

Tilburg University

Toch een katholiek stemadvies

Moons, Jos

Published in:
Katholiek Nieuwsblad

Publication date:
2017

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Moons, J. (2017). Toch een katholiek stemadvies: Volg je geweten. *Katholiek Nieuwsblad*, 2017(7), 18-18.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Toch een katholiek stemadvies

Foto: AP

Wat te stemmen? Om daar een goed antwoord op te geven, moet de katholiek vertrouwd raken met Gods stem in zijn geweten, stelt pater Jos Moons.

Op 15 maart zijn er verkiezingen. Op welke partij ga je stemmen, nu de bisschoppen geen stemadvies meer geven? Volg je geweten, zo stelt pater jezuïet **Jos Moons**.

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie geven de bisschoppen geen stemadvies meer. In België niet, in Nederland niet, en bij de presidentsverkiezingen in de VS niet. We moeten zelf een afweging maken tussen kandidaten en partijen.

Niet gemakkelijk

Die afweging is niet gemakkelijk. Als je de typische christelijke principes een belangrijk uitgangspunt vindt, dan kun je terecht bij de eerder principiële CU of het eerder polderende CDA. Maar omdat ook sociale vraagstukken in de loop van de twintigste eeuw door de katholieke Kerk serieus genomen zijn, kun je ook SP of PvdA stemmen. Of kies je juist voor de eigen verantwoordelijkheid, dus VVD? Of vooral het milieu en de schepping, en dus Groen Links? Er zijn ook de nodige katholieken die een protest-stem overwegen: het moet anders, dus PVV. De meeste mensen zijn verheugd dat we de tijd dat bisschoppen ons leven bepaalden achter ons ligt. Ze zijn blij dat er minder nadruk ligt op gehoorzaamheid en volgzzaamheid. Sommige andere katholieken hadden wellicht toch graag stemadvies gekregen. Heeft de bisschop niet de taak om te leren en om te leiden en de goede weg te wijzen?

Innerlijk heilgdom

Om te begrijpen waarom er geen stemadvies gegeven wordt, is het belangrijk om het over het geweten te hebben. Sinds Vaticanum II heeft de Kerk in de mondigheid van de moderne mens een gelovige diepte (her)ontdekt, namelijk die van het geweten. "Het geweten is de meest verborgen kern en het heilgdom van de mens, waar hij alleen is met God, wiens stem klinkt in zijn binnenste", zo stelt een van de grote documenten, *Gaudium et Spes*, in paragraaf 16. (Daar citeert het trouwens paus Pius XII.) De bisschoppelijke herderstaak bestaat er daarom in "gewe-

tens te vormen, niet om hen te vervangen", aldus paus Franciscus in *Amoris Laetitia* (nr. 37).

Dat is niet altijd zo geweest. Met de hem kenmerkende vrijmoedigheid stelt paus Franciscus in dezelfde tekst dat de Kerk het "moeilijk vindt om ruimte te maken voor de gewetens van de gelovigen". Inderdaad heeft de Kerk met name in de negentiende en twintigste eeuw grote moeite gehad met gewetensvrijheid en godsdienstvrijheid, en die soms zelfs expliciet veroordeeld. Het Concilie heeft door wat "herbronning" heel een veel oudere traditie weer opgepakt, en het geweten in ere hersteld.

Het mag best benadrukt worden dat het geweten een klassiek christelijk concept is, en dus niet zomaar een model-gril van een al te moderne Kerk. Het gaat bij het geweten niet om het promoten van mondigheid, maar om het promoten van persoonlijke omgang met God. Evenmin gaat het om het afschaffen van gehoorzaamheid, maar om het verdiepen ervan, tot gehoorzaamheid aan Gods stem, die klinkt in de diepte van de ziel.

Gevormd geweten

Dat roept natuurlijk de vraag op hoe je dat doet. Hoe volg je je geweten? Dat gaat allesbehalve vanzelf. Ten eerste is het belangrijk dat je een levend geloof hebt. Als je niet vertrouwd bent met Gods stem in gebed, bijvoorbeeld, hoe moet je dan Gods stem in je geweten horen? En ook: alleen wie geduld, mildheid, nederigheid en vreugde beleefd, kan God kennen. Denk ook aan de grote christelijke deugden: hoop, geloof en vertrouwen, christelijke naastenliefde en liefde tot God. Ook het leven vanuit de Schrift en de verbondenheid met de Heer in de Eucharistie horen daarbij, alsook inzet voor medemensen, enzovoorts. Het gaat hier nadrukkelijk om méér dan het aanhangen van orthodoxie. Het gaat ook om wat bisschop De Korte graag *orthopraxie* noemt, het leven van het geloof, en dat niet alleen in daadwerkelijke zin, maar ook in spirituele zin. Je kunt Gods stem niet horen zonder een gelovig, spiritueel en biddend leven te leiden.

Vervolgens moet je je informeren. Wat zeggen de politieke partijen? Welke waarden staan ze voor? Wat ontbreekt er? Hoe verhoudt dat zich tot het Evangelie? Welke waarden brengen kerkelijke gezagsdragers onder de aandacht? Kan ik daar zo welwillend naar luisteren dat ik er

de zin van ontdek? Pas daarna kun je alles rustig afwegen en je in grote eenvoud openstellen voor Gods stem. Dat is wat er bedoeld wordt met een technische term uit de moraaltheologie, het "gevormde geweten". Zo'n geweten brengt Evangelie en kerkelijk onderricht in gesprek met – in dit geval – politieke opties, en houdt dan een innerlijk beraad over wat God hier en nu van mij vraagt. Het gevormde geweten moet je volgen, aldus de *Catechismus* (vgl. nr.1776-1802).

Ten derde vraagt het horen van Gods stem om affectieve fijngevoeligheid. Het woord "geweten" is dan ook eigenlijk een beetje gek, want het gaat helemaal niet om weten. Uiteindelijk draait het om aanvoelen: deze keuze past het beste bij het geloof. Je weegt informatie (tweede punt), in de context van een christelijke levenspraktijk (eerste punt), tot een helderheid ontstaat. Die is niet zozeer objectief en rationeel, maar behoort eerder tot het domein van het affectieve: dit is in deze situatie het goede, geloof ik.

Rode wijn

Sommige katholieken vrezen het geweten als legitimatie voor oppervlakkig doen waar je zin in hebt, en andere begroeten de bevrijding van kerkelijke overheersing. Beide visies schieten tekort. Het gaat om iets veel mooiers, dat tegelijkertijd subtieler en veeleisender is: aanvoelen wat God van mij vraagt, hier en nu, en daarvoor kiezen. Daar hoort, zoals gezegd, een heel programma bij. Daarmee lijkt Gods stem horen in je geweten horen wel een beetje op de schoonheid beleven van mooie muziek, of het karakter proeven van goede wijn. Dat begint met af en toe muziek horen, en af en toe wijn drinken. Meerdere soorten muziek, liefst. Het moet deel zijn van je leven. Vervolgens heb je scholing nodig. Je moet wat weten van muziek. Zo ook bij het geweten. Ten slotteerváár je het, dat iets echt mooi is, en dat wijn echt karakter heeft. "Hoor je dat? Mooi hè", zeggen musici dan. "Dáár klopte het." "Daar klopt het." Als je dat overkomt, dan weet je wat je stemmen moet. +

Pater Jos Moons s.j. schrijft een proefschrift over het Tweede Vaticaans Concilie aan de Tilburg School of Catholic Theology, waar hij ook studentpastor is.